REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Datum: 19. 2. 2020
Zadeva: 0700-37/2019/

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) na podlagi 21. člena v povezavi s 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13, v nadaljevanju: ZUP) na predlog konkretnega posameznika v zadevi ugotovitve obstoja diskriminacije po ZVarD zoper kršitelja izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Ugotovi se, da je domnevni kršitelj preko Javnega razpisa Raziskovalci na začetku kariere 2.0 in prakso nepodaljševanja obdobja upravičenosti stroškov in zamrznitev projekta zaradi dlje časa trajajoče odsotnosti raziskovalke povezane z nosečnostjo in starševstvom **kršilo prepoved posredne diskriminacije po ZVarD**.

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 18. 6. 2019 s strani organizacije (v nadaljevanju: BF) v Ljubljani prejel predlog za obravnavo domnevne diskriminacije v zvezi z razpisno dokumentacijo in (ne)obravnavo podane vloge »Prošnja za podaljšanje obdobja upravičenosti stroškov in zamrznitve projekta na operaciji Raziskovalci[1] na začetku kariere 2.0«. Predlog za obravnavo se je nanašal na leta 2017 sklenjeno pogodbo za raziskovalni projekt »Raziskovalci na začetku kariere 2.0« med BF in Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju: MIZŠ). Na istoimenskem razpisu je bila kot ustrezno kvalificirana raziskovalka izbrana doktorica. V začetku leta 2019 je doktorica obvestila svojega delodajalca BF o svoji nosečnosti in odhodu na porodniški dopust konec meseca junija 2019, zato se je BF takrat z namenom preverjanja možnosti zamrznitve oziroma podaljšanja projekta večkrat brez uspeha obrnila na MIZŠ.

[1] *Izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola*.

BF v predlogu za obravnavo zatrjuje neenako obravnavo raziskovalke doktorice v zvezi s koriščenjem porodniškega oz. starševskega dopusta. Izpostavlja problem, da razpis in posledično izbrani projekt v primeru koriščenja starševskega dopusta ne omogočata zamrznitve izvajanja projekta, temveč reševanje odsotnosti z nadomeščanjem.

Po oceni Zagovornika ima ugotavljanje diskriminacije v tej zadevi izreden pomen za mlade znanstvenice in znanstvenike zaradi pomanjkanja priložnosti za zaposlovanje te skupine v Sloveniji. Obenem pa starševski dopust večinoma koristijo ženske, zaradi česar obstaja potreba po preverjanju diskriminacije tako zaradi starševstva in kot tudi zaradi spola. Zagovornik lahko skladno s 34. členom vodi postopek ugotavljanja domnevne diskriminacije po uradni dolžnosti, če je o obstoju diskriminacije seznanjen na podlagi anonimnega predloga, predloga tretje osebe ali na drug način. V obravnavani zadevi je predlog za obravnavo prejel s strani BF kot tretje osebe, ki ni domnevna žrtev. Skladno z 2. odstavkom 34. člena je nato v nadaljevanju Zagovornik pridobil soglasje domnevno diskriminirane osebe - doktorice, ki je dne 5. 7. 2019 podala potrebno soglasje.

*

Zagovornik je na podlagi prejetih pojasnil in odgovorov s strani doktorice ugotovil, da je za izvajanje projekta, za katerega je bil določen specifičen profil raziskovalca, doktorja znanosti, ki se ukvarja z zastavljenimi nalogami na področju razvoja okolju prijaznega izolacijskega materiala na osnovi slame (IZKO S), bila v letu 2017 s strani BF izbrana raziskovalka doktorica. Zaradi tega je z dnem 1. 6. 2017 na podlagi 7. člena Pogodbe o sofinanciranju izvedbe operacije št. C330-17-529027 »Raziskovalci-2.0.-UL-BF-529027« nastopila z aktivnostmi, ki naj bi se zaključile najkasneje do dne 31. 5. 2020. Od 1. 6. 2017 pa do začetka junija 2019 se je projekt s strani BF in raziskovalke doktorice odvijal po pogodbeno določenem terminskem planu. Ker pa je doktorica zanosila in je imela namen v mesecu juniju 2019 oditi na starševski dopust, je o tem obvestila svojega delodajalca BF. Zaradi potencialne možnosti zamrznitve in podaljšanja projekta se je BF glede možnih rešitev in posledično spoštovanja pogodbenih določil obrnila na MIZŠ. Dne 25. 3. 2019 je bila na MIZŠ poslana vloga »Prošnja za podaljšanje obdobja upravičenosti stroškov in zamrznitev projekta na operaciji »Raziskovalci na začetku kariere 2.0«, saj 7. člen sklenjene pogodbe dopušča možnost podaljšanja. BF je dne 9. 5. 2019 prejela odgovor MIZŠ, iz katerega ni mogla razbrati jasnega odgovora in stališča glede statusa raziskovalke in njenega odhoda na porodniški dopust. Vsebina dopisa je bila splošna in po navedbah predlagatelja brez konkretne pravne podlage. Prav tako so bile v odgovoru navedene trditve, ki so bile po oceni predlagatelja v nasprotju s posameznimi členi sklenjene pogodbe, iz vsebine pa ni bilo mogoče zaznati individualne obravnave. V želji po dodatnih pojasnilih se je predlagatelj dne 15. 6. 2019 z dopisom ponovno obrnil na MIZŠ. Dopisu je priložil tudi obrazec za nastalo spremembo, kot narekuje pogodba (s tem je predlagatelj po njegovi oceni zadostil formalnim pogojem določenim s strani MIZŠ). Pri tem je BF morala izbrati eno izmed možnosti, ki jih je navedlo MIZŠ, čeprav je bila mnenja, da bi moralo MIZŠ zaradi izjemnih okoliščin podaljšati izvajanje projekta za čas trajanja odsotnosti raziskovalke zaradi porodniškega dopusta in dopusta za varstvo in nego otrok. Na BF so bili tako mnenja, da čeprav je projekt financiran iz kohezijskih sredstev, je podaljšanje mogoče, saj je črpanje sredstev mogoče vse do konca leta 2023. Vsebina obrazca zagotavlja izvršitev preostalih aktivnosti vezanih na projekt. Posledica nastale spremembe bi po oceni predlagatelja nastale v dejanski prekinitvi financiranja projekta, kljub nadaljevanju aktivnosti znotraj programske skupine in izvajanju načrtovanih nalog po dani časovnici.

*

Zagovornik je na MIZŠ zaradi razjasnitve določenih dejstev in okoliščin v postopku ugotavljanja diskriminacije na podlagi 37. člena ZVarD dne 9. 7. 2019 posredoval Zaprosilo za posredovanje pojasnil št. 0700-37/2019/5. Na poziv so se v MIZŠ odzvali ter v odgovoru z dne 17. 7. 2019 navedli, da so Zagovornika že v sklopu predhodnih odgovorov in pojasnil ministrstva v zvezi z javnim razpisom v okviru drugega postopka, ki ga je vodil Zagovornik (dopisa št. 5442-1/2018/452 in ŠT. 007-84/2019/2), o vseh posebnosti obvestili. MIZŠ je pojasnilo, da je pogodba o sofinanciranju podpisana z raziskovalno organizacijo, ki se je zavezala uspešno izvesti raziskovalni projekt, ki je bil naveden v prijavnem obrazcu in ki je bil predmet ocenjevanja. Uspešna izpeljava raziskovalnega projekta torej ni odvisna od posameznega raziskovalca, ki je vključen v projekt, temveč je odgovornost za doseganje ciljev in rezultatov, torej uspešne izvedbe posamičnih raziskovalnih projektov, na ravni upravičencev – raziskovalnih organizacij, ki morajo posamezne raziskovalce vključiti v programske skupine. Uspešna izvedba posameznega raziskovalnega projekta je po oceni MIZŠ možna kljub daljši odsotnosti raziskovalca, ministrstvo pa presoja vsak primer posebej glede na njihove specifike. Za kakovostno izvedbo raziskovalnega projekta je primarno odgovorna raziskovalna organizacija, ki projekt izvaja. Slednja tudi predlaga ustrezno menjavo, torej osebo, ki vsebinsko in strokovno (upoštevaje ekspertizo, tudi pretekle izkušnje, kompetence) tovrsten raziskovalni projekt lahko izvede. Tekom izvedbe mora po oceni MIZŠ raziskovalna organizacija identificirati tudi rešitve, kot npr. vključenost članov programske skupine, pri čemer je po navedbah MIZŠ treba ločiti med uspešno izvedbo projekta v času odsotnosti raziskovalca na eni strani in upravičenostjo do sofinanciranja v tem obdobju po drugi strani. V kolikor ustrezne osebe ni mogoče zagotoviti, raziskovalna organizacija po oceni MIZŠ ne bi izvrševala svojih zavez skladno s pogodbo in bi bila operacija načeloma neuspešno izvedena.

MIZŠ je še navedlo, da je bila vloga za spremembo na raziskovalnem projektu/operaciji iz naslova porodniške odsotnosti doktorice obravnavana individualno. Presojana je bila predložena dokumentacija, ustreznost obrazložitve spremembe in izkazanost utemeljitve. Prvotno je bil obravnavan predlog BF glede podaljšanja obdobja upravičenosti stroškov in zamrznitve projekta za obdobje odsotnosti raziskovalke, na katerega je BF tudi prejela odgovor MIZŠ (dopis z dne 10. 5. 2019). Hkrati pa je bila BF tudi s strani MIZŠ seznanjena z možnostmi za uspešno izvedbo raziskovalnega projekta kljub odsotnosti raziskovalke, pri čemer so bile po navedbi MIZŠ BF predlagane iste rešitve za izvedbo projekta, kot so bile tudi v drugih istovrstnih primerih. Kasneje je bil obravnavan tudi predlog BF, da v času porodniške odsotnosti raziskovalke raziskovalni projekt izvajajo člani programske skupine, na katerega je BF prav tako prejela odgovor ter dodatna pojasnila (dopis z dne 26. 6. 2019). V njem je bilo navedeno, da je v javnem razpisu v zvezi s podaljšanjem projekta opredeljeno, da lahko ministrstvo v obdobju izvajanja projekta/operacije presoja podaljšanje obdobja upravičenosti, pri čemer to presoja restriktivno, in sicer na podlagi objektivnih razlogov, ki so podani tako na strani upravičenca kot na strani raziskovalca ter na podlagi soglasja organa upravljanja. Porodniška odsotnost po navedbah MIZŠ ne pomeni, da je podaljšanje avtomatično, temveč bi lahko bila le izjemoma obravnavana kot izjemna okoliščina, ob tem pa morajo biti zagotovljena finančna sredstva na ravni pogodb ali izvedbenega načrta. Zgolj navedbe BF, da menjava ni mogoča, saj ustreznega raziskovalca za menjavo ni, po oceni MIZŠ niso zadostne; upravičenec je dolžan izkazati z dokazili, da je bilo storjeno vse, da bi lahko dobili nadomestnega raziskovalca, ki izpolnjuje pogoje, določene v javnem razpisu. Gre za zelo različne situacije, ki nastanejo v raziskovalnih organizacijah, vse predloge pa MIZŠ obravnava individualno in omogoča nadomeščanje raziskovalca ali raziskovalke (pri tem je po navedbi MIZŠ nepomembno, ali je to koriščenje starševskega dopusta s strani ženske ali moškega starša, daljša bolniška odsotnost ali za

drug razlog). V konkretnem primeru tako ne gre za drugačno postopanje, niti za drugačno izvajanje projekta v času odsotnosti raziskovalke. Vsak primer je obravnavan individualno, vendar pa istovrstni primeri po enotnem principu. BF je podala predlog, da v času porodniške odsotnosti raziskovalke doktorice raziskovalni projekt izvajajo člani programske skupine, ki bodo vsebinsko lahko podprli izvajanje tega projekta tako, da odsotnost raziskovalke ne bo vplivala na izvedbo raziskovalnega projekta, s čimer je ministrstvo soglašalo, vendar je obenem sporočilo tudi, da v tem času (odsotnosti raziskovalke) projekta ne bo financiralo. MIZŠ je še pojasnilo, da evropska kohezijska politika postavlja določene, vsem državam in regijam enake omejitve, kot je na primer zaključek obdobja financiranja, ter dejstvo, da je projekt lahko upravičeno financiran le v primeru uspešne izvedbe v danem obdobju. Dodatno je pojasnilo, da financiranje podaljšanega obdobja z drugimi sredstvi, ki morebiti omogočajo večjo fleksibilnost, še vedno ne bi omogočalo izplačil iz kohezije in da predmetnega instrumenta ne gre enačiti s podobnimi shemami financiranja v Republiki Sloveniji (na primer preko Javne agencije za raziskovalno dejavnost). MIZŠ je navedlo tudi, da so razlogi za zavrnitev podaljšanja objektivni, in sicer se morajo projekti zaključiti v roku, ki omogoča Republiki Sloveniji dovolj časa za izplačilo upravičencu in za izdajo zahtevka za povračilo Evropski komisiji v objektivno določenih rokih – do zaključka Operativnega programa. Pojasnilo je, da primarni cilj ni zaposlitev raziskovalca, temveč širše – spodbujanje izvedbe neodvisnih raziskav, okrepitev povezovanja med akademsko sfero in gospodarstvom, prenos znanja in dobrih praks iz tujine, in uspešno izvedbo raziskovalnega projekta v splošno korist. Izvedba posameznega raziskovalnega projekta upravičenca je možna kljub daljši odsotnosti raziskovalca, ministrstvo pa presoja vsak primer posebej glede na njegove specifike. MIZŠ je še pojasnilo, da je bilo na javnem razpisu avgusta 2013 izbranih 67 projektov, ki so bili uspešno zaključeni. Tekom izvajanja je bilo iz naslova odsotnosti materinskega oz. starševskega dopusta obravnavanih pet primerov odsotnosti raziskovalk. Zastopanost med spoloma je bila, kot sledi: od izvajanih 67 projektov je 39 raziskovalcev moškega in 28 ženskega spola. Primerov, ko bi raziskovalni projekt raziskovalne organizacije bil neuspešno izveden iz naslova materinstva ali starševstva, do sedaj ni bilo.

*

Zagovornik se je že v sklopu druge identične obravnavane zadeve dne 10. 4. 2019 obrnil s Pozivom za posredovanje dokumentacije in pojasnil na Komisijo za enake možnosti na področju v znanosti (v nadaljevanju: Komisija). Na njo se je obrnil zaradi njenih pristojnosti in položaja, saj je svetovalno telo ministrstva, ki je pri opravljanju svojih nalog strokovno neodvisno ter njeno mnenje ne odraža nujno mnenja ministrstva. Komisijo je zaprosil za podajo strokovnega mnenja o razpisu in učinkih na mlade znanstvenike in stališče, ali tovrstni razpisi prispevajo k uresničevanju ciljev, ki jih navaja Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020. Komisija je v odzivu dne 29. 4. 2019 zapisala, da so razpisi za raziskovalce na začetku kariere zelo dobrodošli, saj je število podobnih podoktorskih razpisov zelo nizko. V konkretnem primeru pa pogoji razpisa postavljajo mlade znanstvenike in znanstvenice v težko situacijo: kako uspešno izvesti projekt v primeru daljše upravičene odsotnosti z dela (bolniška, porodniška, dopust za nego in varstvo otroka). Komisija meni, da je ta del razpisa v nasprotju z Resolucijo o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020, točneje z njenim ciljem št. 5, ki je "izboljšati karierne priložnosti za raziskovalce in vključitev načela enakih možnosti spola". Prav tako je bilo s strani Komisije v nadaljevanju pojasnjeno, da konkretni razpis ni namenjen skupini, ampak konkretnemu "raziskovalcu na začetku kariere" zaradi česar meni, da bi bilo potrebno upoštevati vse posebnosti individualnih razpisov. Vsaka prijava na ta razpis je vezana na enega raziskovalca, ki se ga prijavi s konkretnim imenom in mora biti na dan objave razpisa v delovnem

razmerju pri prijavitelju. Kompetence tega raziskovalca so pomemben kriterij pri ocenjevanju vlog. Posredno je od njega odvisna tudi vsebina projekta, saj mora imeti za izvedbo polne kompetence. To pomeni, da so dobri projekti praviloma popolnoma vezani na konkretnega raziskovalca. Kjer so tematike ambiciozne (kar je tudi želja in namen MIZŠ pri predmetnem razpisu), je polno nadomeščanje zelo vprašljivo in po mnenju Komisije ne more zagotavljati kvalitetne izvedbe projekta, kot je bil prijavljen na razpis. Za večino tematik je namreč zelo težko dobiti primerljivo zamenjavo glede na kompetence, ki se ocenjujejo v merilu 3. in 4. javnega razpisa, pa tudi glede na ustreznost ekspertize, ki je potrebna za polno nadomestitev pri izvedbi projekta. Vsako tako prisilno "nadomeščanje" po oceni Komisije nujno vodi do zmanjšanja kvalitete izvedenega projekta, česar bi se morali izogibati.

Komisija je podala mnenje, da v omenjenih javnih razpisih ni ustrezno poskrbljeno za uresničevanje enakih možnosti glede na spol ali starševstvo ter dodala, da je poleg starševstva potrebno upoštevati tudi, da bi se daljša odsotnost z dela lahko zgodila tudi zaradi daljše bolniške odsotnosti zaradi bolezni. Zadeva je sporna tudi zato, ker se s prijavljenim raziskovalcem sklene delovno razmerje za določen čas za delo na projektu, to pa mora slediti zakonodaji s tega področja. Zato ima delodajalec težave pri neizpolnjevanju cilja pogodbe o zaposlitvi. S tem v zvezi bi bilo potrebno preučiti tudi skladnost razpisa s 7. členom Uredbe (EU) št. 1303/2013, na kar se sklicuje 15. člen razpisa (str. 18).

Komisija je pojasnila, da ne pozna drugega razpisa, ki bi bil tako močno vezan na konkretno osebo, pa bi v osnovi ne omogočal upravičene daljše odsotnosti z dela. V ta namen bi se po njenem mnenju lahko formiral rezervni sklad, ki bi omogočal prenos sredstev oz. njihovo koriščenje ob kasnejšem času in drugi ustrezni mehanizmi. Komisija meni, da niso bile preučene vse možnosti in da bi MIZŠ moral najti ustrezne inštrumente za izvedbo, ki ne bi bila diskriminatorna. Komisija meni, da bi bilo v tej zvezi dobro preučiti tudi trajanja kohezijske politike, saj so tako omejitev imeli vsi dosedanji razpisi te vrste ne glede na to, da se obdobje financiranja zaključi leta 2020, trajalo pa je 2014-2020. Zato prejšnja dva razpisa po mnenju Komisije nista upravičena do te omejitve, sedanji pa bi moral imeti "rezervni scenarij" oz. finančni korektiv.

Prav tako je Zagovornik v preteklosti v zvezi z omenjeno problematiko tudi že dne 19. 4. 2019 naslovil poziv za posredovanje pojasnil na Inštitut Jožef Stefan in Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Iz rezultatov Javnega razpisa je izhajalo, da so bile za sofinanciranje odobrene tudi vloge omenjenega inštituta oz. centra, zato se je Zagovornik obrnil na njiju, kot na pomembni raziskovalni organizaciji, ki imata iz istovrstnih preteklih razpisov že izkušnje o tovrstnih situacijah iz prakse, ki bi Zagovorniku lahko pomagale razjasniti dejansko stanje v obravnavanem primeru. Zagovornik je omenjeni organizaciji med drugim zaprosil za opredelitev do zadeve v smislu, kako zavrnitev podaljšanja financiranja na raziskovalno organizacijo vpliva v praksi. Prav tako je zaprosil za strokovno mnenje o razpisu in učinkih na mlade znanstvenike in znanstvenice v praksi.

Z Inštituta Jožefa Stefana (v nadaljevanju: IJS) so v odgovoru zapisali, da po njihovem mnenju kvalitetna izvedba tovrstnega projekta v primeru daljše odsotnosti raziskovalca ni mogoča. Raziskovalni projekti so načrtovani ambiciozno – znanost je odkrivanje novega, zato je pričakovanje MIZŠ, da se lahko delo, načrtovano za tri leta, izvede v dveh letih, nerealno in kaže popolno nerazumevanje raziskovalnega procesa. IJS meni, da razpisni pogoji, ki ne dovoljujejo prožnosti trajanja projekta, odvisnega od ene osebe, onemogočajo njegovo izvedbo. V primeru odsotnosti zaradi starševskega dopusta je veliko bolj verjetno, da bo starševski dopust koristila ženska kot pa moški, zato lahko govorimo o

diskriminatornem položaju znanstvenic, ki se odločajo za družino, s čimer so po njihovem mnenju kršene človekove pravice. IJS v zvezi z nadomeščanjem za čas odsotnosti pojasni, da je nadomeščanje sicer možno, vendar je za tovrstne projekte, ki trajajo tri leta in imajo specifično tematiko, pogosto praktično nemogoče poiskati zamenjavo za raziskovalca, ki je tekom trajanja projekta že pridobil ustrezna znanja in veščine za uspešno realizacijo predlaganega dela na projektu. V primeru, da je starševski dopust potrebno koristiti proti koncu trajanja projekta, je še težje v projekt vpeljati drugega raziskovalca, ki bi tematiko lahko kakovostno vodil in zaključil. To pomeni, da bi potrebovali dodatna sredstva za obdobje, v katerem bi bili raziskovalci zaposleni in bi pred in po starševskem dopustu predali delo eden drugemu. IJS zato meni, da bi bila veliko bolj smiselna "zamrznitev" projekta v primeru starševskega dopusta raziskovalca, saj je predvideno delo na projektu odvisno od znanja in izkušenj raziskovalca, ki jih pridobiva tekom projekta in vpetosti raziskovalca v raziskave tako na raziskovalni inštituciji kot tudi v podjetju. Poleg omenjene odsotnosti IJS opozarja, da se z enakim problemom soočajo tudi raziskovalci, ki so prisiljeni v daljšo odsotnost zaradi bolezni. Nadomeščanje v času daljše bolniške odsotnosti ni mogoče, saj ga je nemogoče načrtovati. IJS pojasni, da je problem daljših bolniških odsotnosti in starševskega dopusta MIZŠ znan iz projektov, ki so jih odobrili na prejšnjih razpisih, kljub temu pa pogojev zadnjega razpisa niso spremenili. IJS meni, da je sklicevanje MIZŠ, da ni možnosti podaljšanja operacije zaradi zaključevanja finančne perspektive, le »pesek v oči«, saj je v takem primeru MIZŠ dolžno zagotoviti nacionalna sredstva, da do diskriminacije in kršitev pravic ne pride. Pravila razdeljevanja kohezijskih sredstev ne morejo biti opravičilo za diskriminacijo in kršitev pravic. IJS v zaključku poudari, da je zaradi vedno večjega odliva mladih raziskovalcev v tujino za slovensko državo še posebej pomembno, da se diskriminacijo zaradi koriščenja starševskega dopusta tekom trajanja projekta ustrezno naslovi in odpravi.

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (v nadaljevanju: ZRC SAZU) pa je v svojem odgovoru med drugim pojasnil, da v preteklosti še ni bil soočen s situacijo, da bi zaradi starševskega dopusta morali iskati nadomestilo za izvedbo projekta. Menijo, da je javni razpis »Raziskovalci na začetku kariere« nekoliko specifičen, saj pri sami prijavi programska raziskovalna skupina v sodelovanju s točno določenim raziskovalcem, ki bi ga želeli zaposliti za določeno obdobje, pripravi vlogo. Princip, da je projekt vezan na konkretnega raziskovalca, izhaja tudi iz načina ocenjevanja uspešnosti izvedbe projekta: ta zahteva, da mora biti raziskovalec (so)avtor vsaj ene objave, ki prispeva k oceni A programske skupine, najkasneje 12 mesecev po zaključku operacije (točka 2.1, stran 3). Torej razpis narekuje, da je isti raziskovalec vključen v prijavo in ocenjevanje uspešnosti projekta po njegovem koncu, torej od začetka do konca projekta. Zaradi vsega navedenega po oceni ZRC SAZU se raziskovalca ne more enostavno zamenjati, pa tudi ne bi bilo pravično, ker je projekt bil pridobljen na razpisu z referencami točno določene osebe, ne pa projektne skupine več ljudi. Rešitev vidijo v predlogi, da bi bila v prihodnje sredstva za tovrstne razpise zagotovljena v okviru ARRS in ne iz kohezijskih sredstev EU, s čimer bi imel razpisovalec več možnosti za spremembe pogojev razpisa.

*

Zagovornik je postopek ugotavljanja diskriminacije začel na podlagi prijave BF, na podlagi prvega odstavka 34. člena ZVarD. ZVarD določa varstvo vsakega posameznika in posameznice pred diskriminacijo, pa tudi skupine oseb, ter varstvo pravne osebe, če se okoliščine, ki bi lahko bile podlaga za diskriminacijo, lahko nanašajo tudi na te osebe. V konkretni zadevi skladno s prvim odstavkom 1. člena ZVarD uživajo varstvo pred diskriminacijo raziskovalci na začetku kariere (kot so opredeljeni v točki 3.2. javnega razpisa) kot posamezniki. V obravnavani zadevi je predlog za obravnavo prejel s strani

BF kot tretje osebe, ki ni domnevna žrtev. Skladno z 2. odstavkom 34. člena ZVarD je Zagovornik pridobil soglasje od doktorice – domnevno diskriminirane osebe, ki je dne 5. 7. 2019 podala potrebno pisno soglasje.

Postopek, ki teče pred Zagovornikom, je upravni postopek, pri čemer ima položaj stranke domnevni kršitelj, diskriminirana oseba pa se ima po izrecni zakonski določbi tretjega odstavka 34. člena ZVarD pravico udeleževati postopka. Zagovornik je v konkretnem primeru presojal pogoje konkretnega javnega razpisa ter prakso in ravnanja MIZŠ v primerih, ko raziskovalci zaradi daljše odsotnosti želijo »zamrzniti« projekt in ga ustrezno podaljšati. Akt, s katerim se postopek pri Zagovorniku zaključi, je upravni ugotovitveni akt, ki kot takšen ni izvršljiv. Je pa ugotovitev Zagovornika lahko pomembna za nadaljnja ravnanja, ki so vedno usmerjena v odpravo učinkov diskriminacije in njeno nadaljnje preprečevanje. Skladno z navedenim je Zagovornik v predmetni zadevi ugotavljal obstoj diskriminacije in izdal ugotovitveno odločbo, kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

V 4. členu ZVarD je diskriminacija opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina odločilen razlog za slabšo obravnavo. Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka.

Zagovornik v obravnavanem primeru kot osebne okoliščine, na podlagi katerih posamezniki uživajo varstvo pred diskriminacijo, prepoznava nosečnost, starševstvo in spol. Spol je v ZVarD izrecno naveden kot osebna okoliščina, ki v slovenski zakonodaji uživa pravno varstvo. Medtem ko nosečnost in starševstvo v protidiskriminacijski zakonodaji spadajo med t.i. druge osebne okoliščine, ki so (prav tako) pravno varovane. Ravnanje, ki pomeni diskriminacijo zaradi katere koli osebne okoliščine, je izrecno prepovedano, razen v primerih izjem, določenih v 13. členu ZVarD. Za starševstvo, ki ni posebej zaščitena osebna okoliščina v pravnem redu EU, pa je neenako obravnavanje dopustno, če takšno različno obravnavanje upravičuje zakonit cilj in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna.

Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb (prvi odstavek 6. člena ZVarD).

Posredna diskriminacija obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena ZVarD).

Diskriminacija oz. neenako obravnavanje sta prepovedana na vseh področjih družbenega življenja. Zagovornik ugotavlja, da gre v obravnavanem primeru za področje oblastnega odločanja v skladu z 2. členom ZVarD, v katerem nastopa MIZŠ kot državni organ, ki je objavil javni razpis in sicer za področje sodelovanja mladih znanstvenikov pri znanstvenem razvoju, ki sega tudi na področje pogojev dela. Da področje nedvomno sodi v pristojnost Zagovornika, izhaja tudi iz Predloga Zakona o varstvu pred diskriminacijo (2015-2611-0046), ki je bil vložen v Državni zbor RS, in sicer iz obrazložitve k 2. členu, ki se glasi: Člen jasno in natančno opredeljuje področja družbenega življenja, na katerih je v skladu s pravom Evropske Unije zagotovljeno enako obravnavanje oziroma je prepovedana diskriminacija. Našteta področja izhajajo iz direktiv Evropske Unije in iz prakse Sodišča EU, zato so posebej izpostavljena. Poleg tega je z vidika jasnosti besedila in naslovljencev pravnih norm bolj razumljivo, če je naštetih večina področij, na katerih lahko prihaja do diskriminacije. Predlagani člen določa dolžnost državnih organov, lokalnih skupnosti, nosilcev javnih pooblastil ter vseh fizičnih in pravnih oseb, ki morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in v podobnih situacijah, pri svojem delovanju v razmerju do posameznikov in posameznic zagotavljati enako obravnavanje. Pri tem je treba poudariti, da se enako obravnavanje nanaša samo na področja družbenega oziroma javnega življenja, torej na področja, na katerih posamezniki in posameznice (ali v določenih primerih tudi pravne osebe) uveljavljajo svoje pravice oziroma izvajajo dolžnosti, ter nastopajo v pravnem prometu, ne velja pa za zasebna razmerja (npr. družinska, prijateljska razmerja).

V postopkih obravnave diskriminacije velja obrnjeno dokazno breme (40. člen ZVarD). To pomeni, da je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnevnem kršitelju, da dokazuje morebitno upravičenost svojih praks.

*

Zagovornik je najprej ugotavljal, ali pogoji konkretnega javnega razpisa ter ravnanje MIZŠ v primerih, ko raziskovalka zaradi daljše odsotnosti želi “zamrzniti” projekt, MIZŠ pa ji to onemogoča in vztraja pri zamenjavi raziskovalke za čas odsotnosti, ustrezajo posredni diskriminaciji po drugem odstavku 6. člena ZVarD. Posredna diskriminacija obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna.

Zagovornik ugotavlja, da pravila javnega razpisa doktorice, niti nobene od skupin oseb z določeno osebno okoliščino, ne postavlja neposredno v slabši položaj. Pravila so navidezno nevtralna in veljajo enako za vse raziskovalce. Omenjeni javni razpis se nanaša na raziskovalko doktorico, pri kateri se v času trajanja projekta izrazi obravnavana osebna okoliščina, nosečnost in starševstvo, ki privede do njene dlje časa trajajoče odsotnosti s projekta. Da lahko govorimo o posredni diskriminaciji, pa je predhodno potrebno ugotoviti, ali je zaradi navidezno nevtralne določbe javnega razpisa in prakse MIZŠ skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila v manj ugodnem položaju kot druge osebe.

Zagovornik tako ugotavlja, da je v javnem razpisu navedeno, da lahko MIZŠ v obdobju izvajanja projekta (operacije) presoja podaljšanje obdobja upravičenosti, pri čemer to presoja restriktivno, in sicer na podlagi objektivnih razlogov, ki so podani tako na strani upravičenca kot na strani raziskovalca ter na

podlagi soglasja organa upravljanja, da pa je ravnanje MIZŠ v praksi drugačno, saj MIZŠ v tovrstnih primerih omogoča izključno nadomeščanje raziskovalca ali raziskovalke in ne zamrznitve projekta.

Zagovornik po seznanitvi z mnenjem Organa upravljanja glede podaljšanja izvajanja projektov, ki ga je svoji izjasnitvi priložil MIZŠ, ugotavlja, da le-ta lepo predstavi, da obstajajo tudi druga za raziskovalce milejša sredstva za doseganje istih ciljev, kar vključuje tudi možnost podaljšanja projektov. Iz mnenja med drugim izhaja, da se koriščenje porodniškega dopusta lahko obravnava tudi kot izjemna okoliščina. Slednje pa je možno razumeti zgolj, v kolikor gre v omenjenih primerih oz. kadar gre za zadržanost ključne osebe pri izvajanju operacij zaradi koriščenja porodniškega dopusta, ki povzroči izjemne organizacijske in izvajalske probleme v izvedbi operacij v tolikšni meri, da pogodba o sofinanciranju očitno ne ustreza več pričakovanjem in se posamezen primer lahko opredeli kot izjemna okoliščina. Da je vodja projekta, v obravnavanem primeru je to doktorica, ključna oseba pri izvajanju projekta, zatrjujejo vsi zaprošeni subjekti ter to ocenjuje tudi Zagovornik, medtem ko MIZŠ vztraja, da je raziskovalec zamenljiv in da je ključna v projektu raziskovalna organizacija.

IJS je v svojem odgovoru navedel, da kvalitetna izvedba tovrstnega projekta v primeru daljše odsotnosti raziskovalca ni mogoča in da skrajševanje dela na projektu za tretjino časa ni mogoče. IJS je prav tako navedel, da je nadomeščanje teoretično sicer možno, vendar je za tovrstne projekte pogosto praktično nemogoče. To so pojasnili z argumentom, da je delo na projektu odvisno od znanja in izkušenj raziskovalca, ki jih pridobiva tekom projekta in vpetosti raziskovalca v raziskave tako na raziskovalni inštituciji kot tudi v podjetju.

ZRC SAZU v svojem odgovoru izpostavi, da je konkretni javni razpis nekoliko specifičen in še najbolj podoben podoktorksemu projektu, ker lahko sodeluje le en raziskovalec, merilo 3 (ki prinaša 1/4 ocene) ocenjuje izključno kvaliteto raziskovalca, ki se prijavlja na razpis, na to konkretno osebo se nanaša tudi merilo 4a in 4b. Po oceni ZRS SAZU princip, da je projekt vezan na konkretnega raziskovalca, izhaja tudi iz načina ocenjevanje uspešnosti izvedbe projekta, kot pojasnjeno zgoraj. Zaradi vsega se raziskovalca ne more enostavno zamenjati, to pa tudi ne bi bilo pravično, ker je projekt bil pridobljen na razpisu z referencami točno določene oseb, ne pa projektne skupine več ljudi.

Enako meni tudi Komisija, ki je v svojem odgovoru zapisala, da v konkretnem primeru pogoji razpisa postavljajo mlade znanstvenike in znanstvenice v težko situacijo: kako uspešno izvesti projekt v primeru daljše upravičene odsotnosti z dela (porodniška, dopust za nego in varstvo otroka ter bolniška). Komisija zato meni, da je ta del razpisa v nasprotju z Resolucijo o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011-2020, točneje z njenim ciljem št. 5, ki je "izboljšati karierne priložnosti za raziskovalce in vključitev načela enakih možnosti spola". Tudi Komisija kot ključno osebo vidi "raziskovalca na začetku kariere", zaradi česar meni, da bi bilo potrebno upoštevati vse posebnosti individualnih razpisov. Komisija je pojasnila, da ne pozna drugega razpisa, ki bi bil tako močno vezan na konkretno osebo, pa bi v osnovi ne omogočal upravičene daljše odsotnosti z dela. Nadomeščanje raziskovalca je po oceni Komisije zelo vprašljivo in ne more zagotavljati kvalitetne izvedbe projekta, kot je bil prijavljen na razpis. Za večino tematik je namreč zelo težko dobiti adekvatno zamenjavo glede na kompetence, ki se ocenjujejo v merilu 3 in 4 javnega razpisa, pa tudi glede na ustreznost ekspertize, ki je potrebna za polno nadomestitev pri izvedbi projekta. Vsako tako prisilno "nadomeščanje" po oceni Komisije nujno vodi do zmanjšanja kvalitete izvedenega projekta, česar bi se morali izogibati. Komisija je podala mnenje, da v omenjenih javnih razpisih ni ustrezno poskrbljeno za uresničevanje enakih

možnosti glede na spol ali starševstvo ter dodala, da je poleg starševstva potrebno upoštevati tudi, da bi se daljša odsotnost z dela lahko zgodila tudi zaradi daljše bolniške odsotnosti zaradi bolezni.

MIZŠ sicer zatrjuje, da mnenje Organa upravljanja glede podaljšanja projektov upošteva in tovrstne primere individualno presoja, pri čemer pa Zagovornik ugotavlja, da MIZŠ ni izkazal niti enega samega primera, kjer bi raziskovalcu podaljšal obdobje upravičenosti. Torej je ta "možnost" zgolj teoretična in s tem brezpredmetna, vzorec ravnanja MIZŠ v konkretnih primerih pa je enoten – raziskovalne organizacije morajo za nadomeščanje raziskovalca poiskati zamenjavo. MIZŠ je v prvem javnem razpisu obravnaval pet odsotnosti raziskovalk z naslova materinskega oz. starševskega dopusta, pri čemer so bile vse raziskovalne organizacije za čas odsotnosti primorane poiskati zamenjavo. Iz navedenega izhaja, da se vsem raziskovalnim organizacijam v takem položaju predstavlja iste rešitve, kar ne kaže na individualno obravnavo. Zagovornik ugotavlja, da gre vsa argumentacija MIZŠ v smer, da obdobje financiranja raziskovalnega projekta ni podaljšljivo zaradi proračunskih omejitev zaradi zaključevanja Operativnega programa ter da je izvedba posameznega raziskovalnega projekta možna kljub daljši odsotnosti raziskovalca, pri čemer še dodaja, da je za kakovostno izvedbo raziskovalnega projekta primarno odgovorna raziskovalna organizacija, ki projekt izvaja, ki je tudi upravičenec na javnem razpisu. MIZŠ pojasnjuje, da primarni cilj javnega razpisa ni zaposlitev raziskovalca, Zagovornik pa ugotavlja, da je zaposlitev raziskovalca eden od ključnih ciljev operacij, ki nosijo naslov »Spodbujanje raziskovalcev na začetku kariere«, pri čemer je del teh spodbud tudi zaposlitev.

MIZŠ zatrjuje, da je pogodba podpisana z raziskovalno organizacijo in ne s posameznim raziskovalcem, organizacija pa je dolžna storiti vse, da najde zamenjavo, iz česar izhaja, da raziskovalec kot vodja projekta za izvedbo projekta ni bistven. Zagovornik se s tem ne strinja in sledi mnenju Komisije, ki je pojasnila, da je vsaka prijava na ta razpis vezana na enega raziskovalca, ki se ga prijavi s konkretnim imenom in na dan objave razpisa ni bil v delovnem razmerju pri prijavitelju. Kompetence tega raziskovalca so pomemben kriterij pri ocenjevanju vlog. Posredno je od njega odvisna tudi vsebina projekta, saj mora imeti za pripravo, prijavo in izvedbo polne kompetence na določenem raziskovalnem področju. Ker so tematike ambiciozne, je polno nadomeščanje zelo vprašljivo in po mnenju Komisije ne more zagotavljati kvalitetne izvedbe projekta, kot je bil prijavljen na razpis. Za večino tematik je po prepričanju Komisije namreč zelo težko dobiti adekvatno zamenjavo glede na kompetence, ki se ocenjujejo v merilu 3. in 4. javnega razpisa, pa tudi glede na ustreznost ekspertize, ki je potrebna za polno nadomestitev pri izvedbi projekta. Vsako tako prisilno "nadomeščanje" po oceni Komisije nujno vodi do zmanjšanja kvalitete izvedenega projekta, česar bi se morali izogibati. Smiselno enako sta pojasnili tudi obe zaprošeni raziskovalni organizaciji (IJS in ZRS SAZU). Da je za uspešno izvedbo projekta ključen prav konkreten raziskovalec, kaže tudi naslov razpisa »Javni razpis za spodbujanje raziskovalcev na začetku kariere«.

Bistveno je to, da se kot ključni rezultat projekta šteje uspešna izvedba raziskovalnega projekta, ki se definira kot doseganje kvantitativne ocene A' točk SICRIS programske skupine, to je pa med drugim za mlado raziskovalko doktorico poleg drugih ugodnosti, ki jih pridobi s sodelovanjem na projektu, ključna dodana vrednost v primeru uspešno izvedenega projekta. V primeru, da je torej mlada raziskovalka doktorica zaradi starševstva odsotna s projekta in na tem projektu daljše časovno obdobje ne dela, posledično ne prispeva k njegovim rezultatom, to je k doseganju njene kvantitativne ocene A'. Manj ugoden položaj oz. oškodovanje raziskovalke se kaže v tem, da ji ni omogočeno, da bi sodelovala v "lastnem" projektu, torej v projektu, v katerem so imele njene reference ključno vlogo za izbor, kar

vpliva na rezultate oz. kakovost tega projekta in na uspešnosti raziskovalke, ki se ovrednoti z dodelitvijo točk SICRIS programske skupine ter tudi nje same. Število doseženih točk je za mlado raziskovalko ključno tudi za prihodnost, saj s tem poveča svojo konkurenčnost tako pri potencialnih bodočih delodajalcih kot v drugih postopkih (so)financiranja raziskovalne dejavnosti. Znanstvena in strokovna uspešnost raziskovalke se v sistemu SICRIS izraža kvantitativno s točkovanjem znanstvenih in strokovnih del, torej manjše število doseženih točk pomeni manjšo uspešnost raziskovalke.

Zagovornik sklepno ugotavlja, da menjava raziskovalke doktorice v času trajanja projekta zaradi daljše odsotnosti vsekakor prinaša negativne učinke in sicer odsotnost raziskovalke povzroča nezmožnost njene participacije pri razvoju znanosti, ki jo sicer omogoča projekt, manjšo znanstveno uspešnost raziskovalke, nižje točke A', manjšo konkurenčnost v primerjavi s kolegi, ki ne koristijo porodniškega dopusta/dopusta za nego in varstvo otroka, kar vse rezultira v manjši uspešnosti pri pridobivanju nadaljnjih projektov.

*

Zagovornik tako ocenjuje, da navedeni pogoji javnega razpisa kažejo na neenako obravnavo raziskovalke doktorice na podlagi osebne okoliščine nosečnosti oziroma starševstva. Javni razpis je namenjen mladim raziskovalcem, le-ti pa so v obdobju, ko si ustvarjajo družino in lahko takšni pogoji dela (tj. nezmožnost podaljšanja obdobja financiranja v primeru prekinitve dela na projektu za čas odsotnosti) pomenijo diskriminacijo zaradi starševstva ali nosečnosti in tudi zaradi spola: noseče so namreč samo ženske – v tem kontekstu lahko govorimo o diskriminaciji zaradi spola, saj se tudi po javno dostopnih podatkih za koriščenje starševskega dopusta v večjem delu še vedno večinoma odločajo predvsem ženske.[2]

Ker je Zagovornik ugotovil prikrajšanje oz. manj ugoden položaj oseb z določeno osebno okoliščino, je v nadaljevanju presojal, ali ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in ali so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna.

V skladu z določbo 40. člena ZVarD v postopkih varstva pred diskriminacijo velja pravilo obrnjenega dokaznega bremena, ki določa, da v kolikor so izkazana dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije, mora domnevni kršitelj dokazati, da v obravnavanem primeru ni kršil te prepovedi, oziroma da je neenako obravnavanje dopustno in v skladu s tem zakonom.

MIZŠ v svoji izjasnitvi povzema cilje javnega razpisa, ter zatrjuje, da v predmetnem javnem razpisu ni obstoja niti neposredne niti posredne diskriminacije. Zagovornik sicer ugotavlja, da so vsi cilji, ki jih MIZŠ povzema in so opredeljeni v javnem razpisu legitimni. Tak legitimen cilj sam po sebi ne more nadomestiti konkretne presoje niti o ustreznosti nekega ukrepa (vzročna zveza v konkretnem primeru), niti presoje o njegovi nujnosti (neobhodni potrebnosti). Da praksa MIZŠ ni nujno potrebna, nenazadnje izhaja že iz mnenja organa upravljanja glede podaljšanja izvajanja projektov, v katerem med drugim izhaja, da se koriščenje porodniškega dopusta pod določenimi pogoji lahko obravnava tudi kot izjemna okoliščina. Sam organ upravljanja je torej pokazal na druge možne ukrepe, ki so za vodje projektov milejši in ugodnejši, saj jim omogočajo prekinitev in zamrznitev projekta iz naslova odsotnosti zaradi

[2] MZZ, Četrto periodično poročilo Republike Slovenije o uresničevanju določil Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, 2007, dostopno na: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/Clovekove_pravice/Zbornik/VIII._CEDAW_-_cetrto_porocilo.pdf, 123. odstavek.

starševstva in vrnitev na delo po končanju odsotnost ter nadaljevanje z delom na projektu, s tem pa nadaljnji razvoj njihovih raziskovalnih kompetenc in znanstvene uspešnosti. Zagovornik zato ugotavlja, da MIZŠ v skladu s svojim dokaznim bremenom ni uspel izkazati, da bi bilo neenako obravnavanje raziskovalke doktorice, kot predstavljena praksa MIZŠ dopustna v skladu z ZVarD, s čimer tudi ni uspel upravičiti izjeme od prepovedi posredne diskriminacije.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku v primeru diskriminacije za stranke brezplačen, posebni stroški pa v tem postopku niso nastali, zato je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu: Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh od vročitve odločbe na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana. Tožba se vloži pri pristojnem sodišču neposredno pisno ali se mu pošlje po pošti. Tožba z morebitnimi prilogami se vloži najmanj v treh izvodih. Tožbi je treba priložiti tudi to odločbo v izvirniku ali prepisu.

Postopek vodil:
Danilo Hovnik
Svetovalec Zagovornika II

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI